

Institution-Based Education

یکی از راهبردهایی که نظام آموزشی کشورها را در دستیابی به اهداف خاص یاری می‌کند، این آموزش‌ها به سبب اهمیت و ارزش بالایی که در رشد و توسعه اقتصادی کشورها دارند پا را از نظام آموزش مدرسه‌ای فراتر گذاشته و به شکل‌های مختلف و در مراکز و مؤسسات گوناگون که خارج از چارچوب نظام مدرسه هستند ارائه می‌شوند. در این مراکز و مؤسسات افراد و گروه‌ها در سنین مختلف به صورت پاره‌وقت و یا داوطلبانه می‌توانند مهارت‌ها، تجربیات و علایق خود را پرورش دهند.

تعاریف و مفاهیم آموزش مؤسسه‌مدار

برنامه آموزش مؤسسه‌مدار به آموزش‌هایی گفته می‌شود که به طور کامل یا بخشی از آن در نهادی آموزشی اتفاق می‌افتد؛ نظیر آموزش‌های علمی-کاربردی که در مؤسسات مختلف آموزشی تدارک دیده شده و توسط بخش خصوصی یا دولتی ارائه می‌شود. این آموزش‌ها هم می‌تواند شامل آموزش‌های ضمن خدمت و هم بخشی از کسب تجربه عملی در محیط کار باشد (OECD, 2008).

نظام‌های آموزشی مؤسسه‌مدار از نظر حجازی (۱۳۸۵) یکی از انواع نظام‌هایی در نظر گرفته می‌شوند که بین فراگیر و نظام‌های آموزشی تعامل و ارتباط برقرار می‌کنند: نظام‌های آموزشی مؤسسه‌مدار به نظام‌های آموزشی گفته می‌شود که مؤسسه آموزشی امکانات یادگیری از جمله آموزش‌گران و مربیان را فراهم کرده و فراگیران در زمان‌های متناسب با نیاز خویش در آنجا حضور پیدا می‌کنند.

در کنار مفهوم آموزش مؤسسه‌مدار، اصطلاح مشابه دیگری نیز در هنگام بررسی ادبیات موضوعی مشاهده می‌شود. آموزش مدرسه‌مدار آموزش‌هایی است که نظام آموزش رسمی در زمان و مکان معین مدرسه و با اهداف مشخص آموزشی در برنامه درسی مدارس می‌گنجانند؛ در مقابل آن آموزش‌هایی قرار می‌گیرد که خارج از مدرسه یا به اشکال دیگر مثلاً از سوی سازمان‌های حامی و کمک‌کننده برای فراگیران برنامه‌ریزی و اجرا می‌شود (Despres, 2013). آموزش مدرسه‌مدار وقتی در مقابل آموزش خارج از

مدرسه مورد مطالعه قرار می‌گیرد معادل آموزش‌های رسمی معمول تعریف می‌شود. همین اصطلاح در جای دیگر در مقایسه با آموزش مؤسسه‌مدار تعریف شده است. البته مرزهای مشخص و خطوط معینی بین آموزش‌های مدرسه‌مدار و مؤسسه‌مدار دیده نمی‌شود و ادبیات موضوع در سطح بین‌المللی در این اصطلاح نیز اجماع ندارد. به نظر می‌رسد که این دو اصطلاح در منابع مختلف به جای یکدیگر به کار رفته‌اند. در چندساله اخیر و با پیدایش جنبش تمرکززدایی از آموزش، اصطلاح آموزش مؤسسه‌مدار برای برنامه‌های آموزشی به کار گرفته شده است که یک مؤسسه برای پاسخ‌گویی به نیاز خاصی در محیط جغرافیایی و اجتماعی خویش برنامه‌ریزی و اجرا کرده و این کار را به کمک حامیان بیرونی و مستقل از نظام آموزشی رسمی کشور انجام می‌دهد.

با توجه به شروع این جنبش در حال حاضر اصطلاحات دیگری از جمله مدیریت مدرسه‌مدار نیز به ادبیات موضوع اضافه شده است. به نظر می‌رسد دو اصطلاح آموزش مدرسه‌مدار و مدیریت مدرسه‌مدار جایگزین اصطلاح آموزش مؤسسه‌مدار شده‌اند. این مسئله را به وضوح می‌توان در هنگام جست‌وجوی این دو اصطلاح در اینترنت و بانک‌های اطلاعاتی احساس کرد به طوری که عبارت آموزش مؤسسه‌مدار در مهروموم‌های اخیر کمتر مورد بررسی و تحقیق قرار گرفته در حالی که عبارت‌های آموزش مدرسه‌مدار و مدیریت مدرسه‌مدار رشد بسیار قابل توجهی را در سال‌های اخیر داشته‌اند.

برنامه‌ریزی انواع آموزش‌های مؤسسه‌مدار

برنامه‌ریزی برای آموزش‌های مؤسسه‌مدار را می‌توان برحسب نوع مراکز و مؤسسات آموزشی، ویژگی‌های سنی فراگیران و محتوای آموزشی به پنج شکل انجام داد (ایوانز، ۱۳۷۱؛ موحدی، ۱۳۹۳؛ موحدی و همکاران، ۱۳۹۲):

۱. آموزش‌های مؤسسه‌مدار از طریق مؤسسات و مراکز آموزش رسمی؛
۲. آموزش‌های مؤسسه‌مدار از طریق مؤسسات و مراکز آموزش غیررسمی؛
۳. آموزش‌های مؤسسه‌مدار برای جوانان؛

۴. آموزش‌های مؤسسه‌مدار برای بزرگسالان؛

۵. آموزش‌های مؤسسه‌مدار در زمینه مهارت.

در زیر هرکدام از آموزش‌های فوق شرح داده می‌شوند:

تقسیم‌بندی آموزش‌های مؤسسه‌مدار برحسب نوع مؤسسات آموزشی

برحسب نوع مؤسساتی که آموزش‌های مؤسسه‌مدار در آنها ارائه می‌شوند می‌توان به دو نوع متداول آن اشاره کرد:

۱. مؤسسات و مراکز آموزش رسمی: که کاملاً شناخته‌شده هستند و شامل همه فعالیت‌های آموزشی می‌شوند که در مدارس ولی خارج از ساعات درسی ارائه می‌شوند. استفاده از این نظام مزایای گوناگونی دارد. نخست می‌توان از تسهیلات فیزیکی مدارس در خارج از ساعات اداری استفاده کرد. دوم اینکه در بسیاری از موارد می‌توان از معلمان مدارس و مراکز آموزشی از جمله دبیرستان‌ها و هنرستان‌ها در امر تدریس استفاده کرد. سوم اینکه جامعه فراگیران مدارس را به‌عنوان مکان یادگیری و نیز جایگاهی طبیعی و متداول برای انجام فعالیت‌های آموزشی در نظر گرفته و حیطه عملکرد و تعهد نسبت به آموزش در این مراکز بیشتر است. در رابطه با برنامه‌ریزی محتوا و نوع فعالیت‌های آموزشی در این مراکز می‌توان به مواردی از جمله سوادآموزی، جلسات بحث و مذاکره، آموزش مهارت‌های فنی به‌ویژه در سطوح مقدماتی اشاره کرد. آموزش‌های علمی-کاربردی نیز در قالب مؤسسات آموزش رسمی قابل اجرا بوده و درحال حاضر در بسیاری از کشورها انجام می‌شود (Rodríguez-Planas, 2015).

۲. مؤسسات و مراکز آموزش غیررسمی یا خارج از مدرسه:

شامل مؤسساتی هستند که خارج از محیط رسمی مدرسه و دانشگاه بوده و شامل بسیاری از آموزش‌هایی است که در مدارس و دانشگاه‌ها امکان ارائه آنها وجود ندارد یا اصولاً نباید در مدرسه ارائه شوند، مثل مراکز ارائه دوره‌های کارآموزی، ضمن خدمت، مزارع کشاورزی و سازمان‌های فنی و حرفه‌ای. نظام آموزش‌های علمی-کاربردی علاوه بر ارائه آموزش در

قالب مؤسسات و مراکز رسمی و غیررسمی حالت دیگری از ارائه آموزش را شامل می‌شود که در آن بخشی از آموزش‌های علمی و پایه در مؤسسات رسمی و بخش دیگر در محل کار ارائه می‌شوند (Ibid).

تقسیم‌بندی آموزش‌های مؤسسه‌مدار برحسب ویژگی‌های سنی فراگیران

برحسب ویژگی‌های سنی فراگیران نیز می‌توان دو نوع برنامه‌ریزی آموزش‌های مؤسسه‌مدار طراحی کرد:

۱. آموزش‌های مؤسسه‌مدار برای جوانان: جوانان نیروی ارزشمند انسانی فعال و پرجنب و جوشی برای پیشبرد اهداف توسعه در هر کشور محسوب می‌شوند. در بسیاری از کشورها تعداد جوانانی که آموزش‌های مدرسه‌ای را به اتمام رسانده و به‌نوعی نیازمند برنامه‌ریزی مناسب جهت هدایت در برنامه‌های توسعه هستند بسیار زیادند. بنابراین، یکی از نگرانی‌های برنامه‌ریزان استفاده درست از این نیروی بالقوه و مستعد است تا نیروی آنها به هدر نرود یا صرف اختلال‌گری نشود. یکی از راهکارهای مناسب استفاده از آموزش‌های مؤسسه‌مدار است. این آموزش‌ها را می‌توان به دو دسته تقسیم کرد: فعالیت‌های آموزشی ملی و بزرگ‌مقیاس و فعالیت‌های آموزشی منطقه‌ای یا کوچک‌مقیاس. برنامه‌های سطح ملی و بزرگ‌مقیاس را اغلب یک سازمان ویژه و مشخص برنامه‌ریزی، اداره و اجرا می‌کند، مثل سازمان ملی جوانان. به‌طور معمول اهداف این نوع آموزش‌ها در سطح کلان و شامل مواردی از قبیل هدایت توان جوانان در مسیر توسعه، فراهم کردن فرصت‌های گوناگون برای جوانان از جمله فرصت‌های مهارت‌آموزی، تجربه کردن و افزایش تحمل در برابر کارهای دشوار و شرایط سخت، فراهم کردن شرایط رشد و توسعه مهارت‌های رهبری و مسئولیت‌پذیری بین جوانان است. دسته دوم، یعنی فعالیت‌های آموزشی کوچک‌مقیاس شامل برنامه‌هایی است که به‌طور محلی اداره و تأمین مالی می‌شوند، مثل گروه‌های داوطلب.

مؤسسات و مراکز مختلف و خارج مدرسه ارائه کرد. چنین آموزش‌هایی به‌ویژه برای بخش‌های اقتصادی کشور اهمیت دارند چراکه در این بخش‌ها کارفرمایان خواستار افراد ماهر و آموزش‌دیده هستند. این نوع آموزش طیف وسیعی از فعالیت‌های آموزشی در زمینه خدمات، صنعت و کشاورزی را دربر می‌گیرد. این نوع آموزش‌ها ابزاری برای ایجاد فرصت‌های شغلی هستند که از طریق آموزش‌های دانشگاهی کمتر به آنها پرداخته می‌شود، بنابراین بیشتر مورد حمایت دولت‌ها قرار می‌گیرند (همان؛ Quintini & Martin, 2006).

انواع آموزش مدرسه‌مدار

از حدود سال هفتم مدرسه در کشورهای مختلف انواع متفاوتی از مدارس متوسطه با نام‌های مختلف وجود دارد که وظیفه اول آنها ارائه آموزش و کارورزی حرفه‌ای و مدرسه‌مدار به فراگیران است. در اینجا کلمه مدرسه شامل تمامی این نهاد‌های آموزشی می‌شود. نهاد‌هایی که آموزش‌های حرفه‌ای به صورت مدرسه‌مدار ارائه می‌کنند در چهار دسته کلی تقسیم‌بندی می‌شوند:

۱. آموزش‌های حرفه‌ای به فراگیران در همان مدرسه‌ای ارائه می‌شود که آموزش‌های همگانی را دریافت می‌کنند؛ مثل فنلاند، سوئد، برزیل (کشاورزی در همان سال‌های اول آموزش متوسطه به فراگیران آموزش داده می‌شود) و هند (برخی از انواع آموزش‌های کارآموزی اولیه در اختیار فراگیران قرار می‌گیرد). فراگیران با نیازهای خاص و همچنین دانش‌آموزان کانون‌های اصلاح و تربیت نیز از گروه‌های هدف آموزش‌های مدرسه‌مدار هستند. البته از آنجاکه چنین مدارسی برای آموزش‌های حرفه‌ای به تجهیزات خاص نیازمند هستند، برخی از کشورها انواع خاصی از مدارس متوسطه را به‌همین منظور راه‌اندازی و تجهیز کرده‌اند (Tagde et al., 2019).

۲. یادگیری فراگیر از طریق مشاهده یا تجربه در محل کار یا فعالیت‌های یادگیری ساختارمند در محیط واقعی کار و فعالیت تکمیل می‌شود. در برخی از کشورها نظیر

چنین گروه‌های می‌توانند با حمایت مؤسسات مختلف و در قالب تشکلهای غیردولتی مبادرت به ارائه آموزش‌های مختلف به‌ویژه در زمینه آماده‌سازی جوانان برای خوداشتغالی و کارآفرینی کنند. از جمله طرح‌هایی که می‌توان در این زمینه اشاره کرد آموزش جوانان فاقد زمینی است که با وجود فراگیری مهارت‌های کشاورزی، زمینه لازم برای کاربرد این مهارت‌ها از سوی آنان فراهم نمی‌شود. بنابراین آموزش‌های مؤسسه‌مدار می‌تواند شرایط و ابزار لازم جهت ورود جوانان به عرصه کشاورزی و توسعه کشاورزی را فراهم سازند (ایوانز، ۱۳۷۱).

۲. آموزش‌های مؤسسه‌مدار برای بزرگسالان: آموزش‌های مدرسه‌ای و رسمی، که به شیوه‌های آموزش تعلیمی خردسالان مشهور است، بر انتقال دانش و مهارت از معلم به فراگیر تأکید دارد. به‌همین علت در چنین نظام‌هایی ارتقاء سطح مهارت افراد و امکان کاربرد آن در شرایط جامعه و زندگی مورد غفلت قرار می‌گیرد. یکی از راهبردهای ارزشمند در این زمینه ایجاد مؤسسات و مراکز آموزش بزرگسالان است تا با فراهم شدن امکانات آموزشی، آنها بتوانند با شرکت در دوره‌های آموزشی گوناگون سطح مهارت‌ها و توانایی‌های خویش را بالا ببرند (همان).

تقسیم‌بندی آموزش‌های مؤسسه‌مدار برحسب نوع محتوای آموزشی

در نظام‌های آموزش مؤسسه‌مدار برحسب نوع محتوای آموزشی، می‌توان دو نوع آموزش ارائه کرد:

- آموزش‌های عمومی: بخش عمده آموزش‌هایی که در مؤسسات و مراکز آموزش رسمی انجام می‌شوند مربوط به آموزش مهارت‌های عمومی و اطلاعات و دانش پایه می‌باشد. چنین آموزش‌هایی در همه مؤسسات آموزش رسمی به‌طور متداول ارائه می‌شود.

- آموزش‌های مهارت (مهارت‌آموزی): انواع آموزش‌های مهارت در سطح مقدماتی و پیشرفته را می‌توان در

فردی و نظایر آن، آیا نهاد آموزشی به محتوای حرفه‌ای توجه کرده است؟ برخی از کشورها نیز غیر از مهارت‌های حرفه‌ای دیگر هیچ موضوع دیگری را در برنامه‌ی درسی خود ندارند نظیر تجربه‌ی استرالیا که در مدارس متوسطه برای فراگیران مهارت‌های خیلی محدود ولی تخصصی با هدف پیدا کردن شغل در بازار کار ارائه می‌شود.

ب) جایگاه تجربه و یادگیری در محل کار: در مواردی یادگیری فراگیران با تجربیات یادگیری در محل کار یا فعالیت‌های یادگیری ساختارمند تکمیل می‌شوند و در کشورهای مختلف اشکال متفاوتی دارد. در برخی کشورها نظیر مجارستان، ژاپن و کره، دانش‌آموزان با محل کار هیچ تماسی ندارند و همه‌ی مهارت‌ها از طریق شبیه‌سازی یا کارگاه آموزشی ارائه می‌شوند. مثلاً در چین و هند ممکن است تمام دوره یا سال اول دوره‌ی کارآموزی در موقعیت‌های کارورزی نهادمدار سپری می‌شود و از تجهیزات و امکاناتی استفاده می‌شود که بخشی از ساختار آن نهاد آموزشی هستند. در مقابل، در کشور سوئد یا فرانسه، یک روز در هفته کار در موقعیت‌های واقعی از ضروریات برنامه‌ی آموزشی است. چنین فعالیت‌هایی در کارنامه‌ی فراگیران ثبت و ارزشیابی می‌شود.

ج) سطح و تمرکز برنامه‌های آموزش و کارورزی حرفه‌ای و مدرسه‌مدار: اینکه آیا برنامه‌های آموزش حرفه‌ای مدرسه‌مدار هم دارای سطوح مختلف باشند یا خیر نیز یکی دیگر از ابعاد مهم این نوع از آموزش است. ژاپن و کره جنوبی از نمونه کشورهای هستند که سطح‌بندی آموزشی در نظام آموزش و کارورزی حرفه‌ای آنها دیده نمی‌شود؛ به‌طور معمول چنین برنامه‌هایی را در سال‌های آخر دوره‌ی متوسطه به فراگیران ارائه می‌کنند. در ژاپن این مهارت‌ها تخصصی نیستند و در نروژ و سوئد نیز مجموعه‌ای از مهارت‌ها در برنامه‌ی آموزشی دیده شده است. در برخی دیگر کشورها بر آموزش تخصص‌های خاص حرفه‌ای یا صنعتی متمرکز هستند (Korpi et al., 2003; West & Bailey, 2013).

د) هماهنگی با برنامه‌های آموزشی دانشگاهی: میزان همخوانی و هماهنگی برنامه‌های آموزش حرفه‌ای با آموزش

استرالیا و فرانسه، یادگیری ساختارمند در محیط کار را مدرسه‌ارزیابی و پذیرفته می‌کند. انگیزه‌ی آنها این است که در حین ارائه چنین آموزش‌هایی کارگران مناسب موردنیاز خویش را شناسایی و جذب کنند (West & Bailey, 2013).

۳. فراگیران در یک نهاد آموزش‌های همگانی را دریافت می‌کنند و در نهادی دیگر مهارت‌های حرفه‌ای را یاد می‌گیرند. البته هزینه‌های چنین نظام‌هایی بالاست (Korpi, 2003).

۴. فراگیران بعد از اتمام آموزش‌های عمومی در یک مدرسه خاص در مدارس ویژه‌ی آموزش‌های حرفه‌ای ثبت‌نام می‌کنند که ممکن است به‌صورت آشکار یا پنهان آموزش‌های همگانی را نیز در برنامه‌ی درسی خود داشته باشند. مثلاً کالج‌های محلی در آمریکا و کانادا، و کارورزی و آموزش الحاقی در آفریقای جنوبی در این گروه جای می‌گیرند. البته ممکن است در یک کشور انواع مختلف استلزامات نهادی آموزش و کارورزی حرفه‌ای در کنار همدیگر برنامه‌ریزی و اجرا شوند (Rodríguez-Planas, 2015).

الزامات آموزش مدرسه‌مدار

الف) ماهیت برنامه‌ی درسی: برنامه‌ی درسی همواره دو جنبه دارد، یکی اینکه روی کاغذ چه مواردی به‌عنوان اهداف، روش‌های تدریس و ارزشیابی برنامه ذکر شده‌اند و دیگری نحوه‌ی اجرای برنامه در عمل است که معمولاً این دو کاملاً از هم متفاوت‌اند. برنامه‌ی درسی مدرسه به‌طور معمول شامل زمینه‌های مختلفی می‌شود نظیر توسعه‌ی فردی و اجتماعی، مهارت‌های عمومی حرفه‌ای یا تحصیلی، و در نهایت مهارت‌های تخصصی حرفه‌ای یا تحصیلی. ایجاد تعادل بین این زمینه‌های مختلف همیشه بحث‌برانگیز بوده است. در برخی از کشورها برنامه‌ی درسی باید حتماً هنجارهای رفتاری، دین و فرهنگ را نیز لحاظ کرده باشد. درحالی‌که در آموزش حرفه‌ای و مدرسه‌مدار سؤال اصلی این است که فارغ از محتویات برنامه‌های آموزش همگانی نظیر فرهنگ، تکامل

مشکلات محیط اجتماعی و جغرافیایی پیرامونی طراحی و اجرا و ارزشیابی شده است. این برنامه شامل ترویج زندگی سالم، پیشگیری از بیماری‌های جنسی نظیر ایدز، آموزش رفتارهای کم‌خطر، آموزش محیط‌زیست یا برنامه‌های مذهبی و سیاسی می‌شود.

در مطالعه‌ای درباره اهمیت تلفیق آموزش‌های مؤسسه‌ای با آموزش‌های حرفه‌ای در کشور دانمارک، مشخص شد که اگر مدارس مقاطع متوسطه معمول بتوانند برنامه‌های مبتنی بر یادگیری از طریق عمل را در کنار برنامه‌های آموزشی معمول خویش به دانش‌آموزان ارائه کنند، پیشرفت تحصیلی فراگیران به‌طور معنی‌داری افزایش پیدا خواهد کرد (Aarkrog, 2005).

نظام آموزش متوسطه در انگلستان با خصوصی‌سازی آموزش مدرسه‌مدار از ۲۰۱۰ متحول شده است. در انگلستان، با ارائه برنامه‌ها توانسته‌اند تا حدود زیادی وابستگی مالی مدارس متوسطه را به دولت کاهش دهند به طوری که این مدارس به‌لحاظ اقتصادی و مالی کمک زیادی به دولت مرکزی کرده‌اند. همچنین در این برنامه‌ها مقامات محلی به‌عنوان ارائه‌کنندگان آموزش متوسطه جایگزین دولت مرکزی شده‌اند (West & Bailey, 2013).

در کشور هلند اهمیت ارائه آموزش‌های مدرسه‌ای در زمینه تغذیه سالم مورد بررسی جدی قرار گرفته است. در یک بررسی در این زمینه نتایج تحقیقاتی نشان دادند که بعد از ارائه آموزش درباره غذاهای جدید و ارزش تغذیه‌ای آنها معلوم شد که این آموزش‌ها توانسته‌اند اطلاعات و دانش، بینش و گرایش‌های دانش‌آموزان را در انتخاب تغذیه سالم بهبود بخشند (Battjes-Fries et al., 2015).

در آمریکا ارائه برنامه‌های آموزشی مدرسه‌مدار در زمینه پرورش روحیه تفکر و خودآگاهی در جوانان موفقیت‌آمیز بوده است طوری که این نوع آموزش‌ها به‌ویژه در زمینه بهداشت روانی باعث پیشرفت تحصیلی فراگیران شده است (Cheek et al., 2017).

در کشور هند با مطالعه اثر آموزش مدرسه‌مدار بر دانش معلمان درباره بهداشت محیط مدرسه، معین شد که با اجرای

عالی تأثیر زیادی بر نحوه طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش حرفه‌ای در مدارس متوسطه دارد. در اتحادیه اروپا معمول نیست که عملکرد در آموزش حرفه‌ای به‌عنوان شرط لازم یا کافی برای پذیرش در آموزش عالی شناخته شود؛ چراکه سطح موضوعی و هوشی این برنامه‌های درسی معمولاً کافی به‌نظر نمی‌رسد. بنابراین، در بسیار از کشورها دانش‌آموختگان متوسطه برای بازار کار آماده می‌شوند و به همه آنها اجازه داده نمی‌شود که در آموزش عالی ادامه تحصیل دهند. تنها کسانی می‌توانند وارد برنامه‌های آموزش عالی شوند که در دوره‌های قبلی توانایی‌های فراوان از خود نشان داده باشند. البته در چین و کره جنوبی کسانی که آموزش‌های حرفه‌ای دریافت کرده‌اند، می‌توانند به آموزش عالی هم وارد شوند.

ه) دسترسی و برابری: پیدا کردن شواهدی که موضوع دسترسی و برابری در آموزش مدرسه‌مدار را بررسی کرده باشند آسان نیست؛ به غیر از مواردی که از این آموزش برای خدمت‌رسانی آموزشی به گروه‌های محروم ارائه شده باشد که در این حالت شواهد خوبی در دسترس است. البته در بسیاری از کشورها افرادی که در برنامه‌های آموزشی مدرسه‌مدار حرفه‌ای شرکت می‌کنند در مقایسه با کسانی که در دیگر برنامه‌های آموزش متوسطه ثبت‌نام می‌کنند دارای سطح اقتصادی اجتماعی پایین‌تر و پیشرفت آموزشی کمتری هستند. به‌همین ترتیب در آموزش‌های حرفه‌ای سطح پایین‌تر معمولاً کسانی ثبت‌نام می‌کنند که به‌مراتب وضعیت اقتصادی اجتماعی پایین‌تری دارند در مقایسه با کسانی که در آموزش‌های فنی سطح بالاتر ثبت‌نام کرده‌اند. البته برخی استدلال می‌کنند که اگر چنین فرصت‌های آموزشی مهیا نباشد، چنین گروه‌ها و اقشار پایین جامعه هرگز فرصتی برای تحصیل متوسطه نخواهند داشت و این تنها شانس آنها است (West & Bailey, 2013).

تجارب برخی کشورها در زمینه آموزش علمی - کاربردی و مدرسه‌مدار

به‌طورکلی، آموزش مدرسه‌مدار برای پاسخ‌گویی مدرسه به

کتاب‌شناسی

- ایوانز، د. (۱۳۷۱). *برنامه‌ریزی آموزش خارج از مدرسه* (ترجمه یدالله مهرعلی‌زاده). تهران: انتشارات معاونت ترویج و مشارکت مردمی وزارت جهاد سازندگی.
- حجازی، ی. (۱۳۸۵). *چهار بنیان آموزش کشاورزی و منابع طبیعی*. تهران: انتشارات پونه.
- موحدی، ر. (۱۳۹۳). *آموزش کشاورزی: چالش‌ها و فرصت‌ها* (همراه با *اضافات*). چاپ سوم. همدان: نشر شوق دانش.
- موحدی، ر.، میرزایی، خ.، سامیان، م. و اسماعیلی سالومحله، ع. (۱۳۹۲). *نوآوری‌های برنامه درسی در آموزش عالی کشاورزی* (ترجمه). همدان: انتشارات سپهر دانش.
- Aarkrog, V. (2005). Learning in the workplace and the significance of school-based education: A study of learning in a Danish vocational education and training programme. *International Journal of Lifelong Education*, 24(2), 137-147.
- Battjes-Fries, M. C. E., Haveman-Nies, A., Renes, R.-J., Meester, H.J. & Van'T Veer, P. (2015). Effect of the Dutch school-based education programme 'Taste Lessons' on behavioural determinants of taste acceptance and healthy eating: A quasi-experimental study. *Public Health Nutrition*, 18(12), 2231-2241.
- Cheek, J., Abrams, E.M., Lipschitz, D.L., Vago, D.R. & Nakamura, Y. (2017). Creating Novel School-Based Education Programs to Cultivate Mindfulness in Youth: What The Letters Told Us. *Journal of Child and Family Studies*, 26(9), 2564-2578.
- Despres, B. (2013) A Question of Resistance to Home Education and the Culture of School-Based Education. *Peabody Journal of Education*, 88(3), 365-377.
- Horn, D. (2016). The effectiveness of apprenticeship training: A within-track comparison of workplace-based and school-based vocational training in Hungary. *Social Science Research*, 55, 139-154.
- Korpi, T., de Graaf, P., Hendrickx, J., & Layte, R. (2003). Vocational Training and Career Employment Precariousness in Great Britain, the Netherlands and Sweden. *Acta Sociologica*, 46(1), 17-30.
- Koudahl, P. D. (2010). Vocational education and training: dual education and economic crises. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1900-1905.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2008). *OECD glossary of statistical terms*. Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Quintini, G. & Martin, S., (2006). Starting Well or Losing Their Way? The Position of Youth in the Labour Market in OECD Countries, 39. OECD social, employment and migration, working papers.
- Rodríguez-Planas, N. (2015). Vocational Training. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (Second Edition), 25, 245-251.
- Tagde, S. M., Sawane, K. & Ramesh, S. (2019). A study to assess the effect of school based education on knowledge and perception of teachers regarding safe school environment at selected schools of pune city. *Indian*

برنامه آموزشی مدرسه‌مدار، دانش و بینش معلمان نسبت به قبل از برنامه آموزشی مدرسه‌مدار به‌طور فراوانی متحول شده است. در این مطالعه بهداشت مدرسه به معنی تغذیه سالم، ورزش، امنیت، آب‌وهوای تمیز، خدمات بهداشتی است (Tagde et al., 2019).

در زمینه آموزش‌های علمی-کاربردی نیز تجارب کشورهای مختلف نشان می‌دهد که این آموزش‌ها در جهت افزایش مهارت عملی فراگیران و آماده‌سازی آنها برای ورود به بازار کار موفق بوده است. برای مثال، نظام آموزش‌های علمی-کاربردی در کشور مجارستان به دو شیوه اجرا می‌شود. در شیوه اول ارائه آموزش‌های نظری در مؤسسات آموزش رسمی است و آموزش‌ها یا دوره‌های عملی در مکان‌هایی خارج از مدرسه و دانشگاه و اکثراً در مراکز کاری صورت می‌گیرد. در شیوه دوم دانشگاه‌ها و مدارس با همکاری مراکز کاری و شرکت‌های دولتی یا خصوصی اقدام به تأسیس مراکز آموزش حرفه‌ای در داخل مؤسسات آموزشی می‌کنند و از افراد باتجربه و خبیره برای آموزش‌های حرفه‌ای استفاده می‌شود (Horn, 2016). آموزش‌های علمی-کاربردی در بسیاری از کشورها از جمله آلمان و دانمارک، از یک نظام دوگانه پیروی می‌کند. بدین‌صورت که بخشی از آموزش در مؤسسه آموزشی انجام می‌شود و بخش دیگر در شرکت‌ها یا کارگاه‌های اجرا می‌شود که در ارتباط مستقیم و روزانه با محیط کار هستند. بنابراین ویژگی این نظام آموزشی ارتباط نزدیک با محیط‌های کاری و امکان تطبیق و سازگاری آموزش‌های یاد گرفته‌شده دانشجویان با دنیای واقعی کار است (Koudahl, 2010).

به‌منظور تقویت فرصت‌های شغلی و کاهش بیکاری در بین دانش‌آموختگان، یکی از فعالیت‌های اساسی که در بین کشورهای پیشرفته اروپایی از جمله انگلیس، آلمان، هلند و سوئد مورد تأکید فراوان قرار گرفته است ارائه آموزش‌های علمی-کاربردی یا همان فنی و حرفه‌ای می‌باشد. تأکید این‌گونه آموزش‌ها انتقال از آموزش‌های مدرسه‌ای به سمت کار و بازار کار می‌باشد (Korpi et al., 2003).

Journal of Public Health Research and Development,
10(8), 521-525.

West, A. & Bailey, E. (2013). The Development of the Academies Programme: 'Privatising' School-Based Education in England 1986-2013. *British Journal of Educational Studies*, 61(2), 137-159.

رضا موحدی (عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا)

مهرداد پویا (عضو هیئت علمی دانشگاه بوعلی سینا)

معادل‌ها

School-Based Education	آموزش مدرسه‌مدار
------------------------	------------------

دانشگاه آموزش عالی - کارایی